

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти
Поморська академія у Слупську «Інститут біології і наук про землю»
Вроцлавський університет, Польща,
Грайфсвальський університет (м. Грайсфальд, Німеччина),
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (м. Берегове),
Факультет державної політики, Сілезький університет в Опаві (Чехія),
Національний природний парк «Гомільшанські ліси»,
ГО «Українське ентомологічне товариство»**

До 300-річчя з дня народження Г. С. Сковороди

**III МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ПРИРОДНИЧА НАУКА Й ОСВІТА:
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

**22-23 вересня
(електронне видання)**

Затверджено редакційно-
видавничою
радою Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
протокол № 10 від 19.10.2022 р.

Харків – 2022

Редакційна колегія:

Бойчук Ю. Д., д. пед. н., професор, член-кореспондент НАНПУ України; Іонов І. А., д. с.-госп. н, професор, член-кореспондент НААН України; Комісова Т. Є., к.б.н., доцент, Леонтєв Д. В., д.б.н., професор; Чаплигіна А.Б. д.б.н., професорка, Маркіна Т. Ю., д.б.н., професорка; Твердохліб О. В., к.б.н., доцент; Галій А. І., к.б.н., доцент., Науменко Н.В. к.пед.н., доцент.

III Міжнародна науково-практична конференція «Природнича наука й освіта: сучасний стан і перспективи розвитку», (22-23 вересня 2022 р.), збірник тез. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. – 175 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 10 від 19 жовтня 2022 р.

У збірці представлено матеріали науково-практичної конференції метою якої було обговорення і пошук розв'язання актуальних проблем та узагальнення нових теоретичних і прикладних результатів природничої науки і освіти, шляхи організації ефективного міжнародного наукового співробітництва. У представлених матеріалах висвітлено наукові і прикладні результати природничої науки і освіти, що присвячені питанням сучасної біології, спеціальної психології та педагогіки здоров'язбереження.

Для біологів, екологів, хіміків широкого профілю, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, викладачів, аспірантів і здобувачів закладів вищої освіти

©Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «БІОЛОГІЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ТА ЙОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ»	9
РОЗПАД <i>LYCOGALA EPIDENDRUM</i> (МУХОМУСЕТЕС) НА ПОНАД 60 БІОЛОГІЧНИХ ВИДІВ ПІДТВЕРДЖУЄТЬСЯ ДВОГЕННОЮ ФІЛОГЕНІЄЮ, АНАЛІЗОМ ГНЕТИЧНИХ ДИСТАНЦІЙ І МОДЕЛЮВАННЯМ РЕПРОДУКТИВНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ Д.В. Леонтєв, М. Шніттлер	9
СУЧАСНИЙ СТАН ФЛОРИ С. ЩОМ (БЕРЕГІВСЬКИЙ РАЙОН, ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ) Є.Й. Андрик, М.В. Попович.....	11
<i>ISODONTIA MEXICANA</i> (HYMENOPTERA, SPHECIDAE), НОВИЙ ІНВАЗІЙНИЙ ВИД ОС У ФАУНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ Ю.В. Бенгус.....	13
РЕАКЦІЯ НА ЗАГИБЕЛЬ ОСОБИН СВОГО ВИДУ У ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ ВОРОНОВІ (CORVIDAE) О.О. Брезгунова	16
МАТЕРІАЛИ АНАЛІЗУ НЕГАТИВНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПЕРЕТВОРЕННЯ КРЕЙДОВИХ ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ М.О. Височин, В.М. Міхєєнко, О.В. Атаманчук	18
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ О.О. Гусятинська	20
ПТАХИ ПОЛІГОНІВ ТПВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ПЕРІОД БОЙОВИХ ДІЙ Я.Ю. Дементєєва	24
КЛІМАТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ БІОТОПІВ <i>SYRINGA JOSIKAEAE</i> J. JACQ. EX RCHB. (<i>OLEACEAE</i>) В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ Е. Когут, І. Гаднадь	26
ДИНАМІКА ВИДОВОГО ФІТОРІЗНОМАНІТТЯ ЗАПЛАВНИХ ЛУКІВ СЕРЕДНЬОЇ ТЕЧІЇ р. УДИ Лучка М.М., Р.Є. Волкова	30
ЗИМОВА ОРНІТОФАУНА НА ОЧИСНИХ СПОРУДАХ М. ХАРКІВ (2019 – 2022 рр.) Ю.П. Мамедова, В.О. Луганська, Р.Р. Сороковенко, А.Б. Чаплигіна	33
ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ПРИРОДНОЇ ФЛОРИ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ Я. Я. Павлишак, І. А. Демко	34
ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ БОТАНІЧНОГО САДУ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ В. Є. Стребіж, І. І. Батюченко	37
ВИКОРИСТАННЯ КОЛЕКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ГЕНЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ РОСЛИН УКРАЇНИ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА НАВЧАННІ О.В. Твердохліб, Р.Л. Богуславський, Р.В. Рожков, Любич В.В., Колодка А. В., Дятло Є. В., Сіняєва М. І.	38
ОРНІТОФАУНА ДРЕНАЖНОГО КАНАЛУ ПОЛТАВСЬКОГО ГІРНИЧО- ЗБАГАЧУВАЛЬНОГО КОМБІНАТУ А.Б. Чаплигіна , Л.М. Літвін.....	42
РОЛЬ ГИРЛОВИХ ЗОН РІЧОК ПРИАЗОВ'Я У ПОШИРЕННІ ТА ВІДТВОРЕННІ ПТАХІВ РЯДУ ANSERIFORMES Р.М. Черничко, В.М. Попенко	43
ПТАХИ ТРОФІЧНІ КОНСОРТИ РОСЛИН РОДУ <i>PARTHENOCISSUS</i> PLANCH. В УМОВАХ ЛІСОСТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ Т.В. Шупова.....	46

ЗИМОВА ОРНІТОФАУНА НА ОЧИСНИХ СПОРУДАХ

М. ХАРКІВ (2019 – 2022 рр.)

Ю.П. Мамедова, В.О. Луганська, Р.Р. Сороковенко, А.Б. Чаплигіна

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
e-mail: turdusphilomelos2017@ukr.net*

WINTER BIRD FAUNA AT THE TREATMENT PLANT
OF KHARKIV (2019 – 2022 pp.)

Y. Mamedova, V Luhanska, R. Corokovenko, A. Chaplygina

Annotation. 72 species were found, which are grouped into 23 families and 11 orders. Among them are dominant 39 species of dendrophils, their share in the total bird population is 54.17%; hydrophilic 25 species, with a share of 34.72%; the meadow-field group is represented by 5 species, with a share of 6.94%; synanthropes 3 species, where their share is 4.17%.

Key words: *fauna, Kharkiv region, treatment facilities, winter period*

З кожним роком внаслідок змін клімату, спостерігається певна трансформація навколишнього середовища [6]. За останні десятиліття реєструються теплі зими, які по-різному впливають на екологію чи поведінку певних видів тварин [5, 7]. У зимовий період, коли температура повітря не опускається нижче 0 градусів, незамерзаючі водойми є місцем перебування та міграції водно-болотних птахів [1, 8].

Дослідження проведені на території Безлюдівських очисних споруд та озері Новий Лиман м. Харкова у зимові періоди 2019-2022 рр. Для проведення спостережень використовували загальноприйняті методики, бінокль 20*40 кратності та фотокамеру Canon 80D з об'єктивом Canon ef 100-400mm f/4.5-5.6l is usm. Суцільні обліки птахів проводили кожної декади. Зимовий період тривав, як правило, з середини листопада до першої декади березня. За період досліджень проведено 40 обліків, загальною протяжністю 520 км.

Протягом трьох зимових періодів на території Безлюдівських очисних споруд та на озері Новий Лиман м. Харкова виявлено 72 види птахів, що належать до 23 родин та 11 рядів. Дотепер на території очисних споруд утворився своєрідний зимовий консорціум, де 45 види осілі, їх частка в загальному орнітокомплексі складає 62,5% та 27 видів (37,5%) виключно зимуючі.

Видовий склад орнітофауни на очисних спорудах в зимовий період в різні роки варіював від 46 (2019/2020 рр) та 55 видів (2020/2021рр) до 66 видів (2021/2022рр). Домінуючі види також змінювались: 2019/2020 *Anas platyrhynchos* (27,58 %; n=5142); 2020/2021 рр. *Corvus frugilegus* (18,83%; n=11385), 2021/2022 рр. *Corvus cornix* (28,43%; n=17314) [3,4].

За ландшафтно-біотопічною характеристикою виділено 4 групи. Домінували дендрофіли 39 видів, їх частка в загальному орнітонаселенні становила 54,17 %. До гідрофілів належало 25 видів (34,72%). Лучно-польова група представлена 5 видами (6,94 %). Найменша за чисельністю була синантропна група - 3 види (4,17%).

Всі ці види на зимівлі, як правило, мають дисперсний характер розміщення та трапляються переважно у відкритих ландшафтах, що дозволяє проводити більш повний їх облік та, відповідно, адекватно аналізувати їх розміщення на досліджуваній території.

баклан великий (*Phalacrocorax carbo*), галагаз (*Tadorna tadorna*), крохаль великий (*Mergus merganser*), лебідь чорний (*Cygnus atratus*) та інші [2].

Під час постійних моніторингових обліків птахів за зимові періоди (2019/2022 рр.) на очисних спорудах міста Харкова (Безлюдівські) виявлено види, які занесені до Червоної книги України – гоголь (*Bucephala clangula*), лунь польовий (*Circus cyaneus*) та сорокопуд сірий (*Lanius excubitor*).

Завдяки кліматичним змінам (зими без снігового покриву, або частково та на довгий час), незамерзаючі водойми найближчим часом можуть поповнюватися й далі новими видами зимової орнітофауни.

Список використаних джерел

1. Мамедова Ю.П. Видове різноманіття родини Corvidae у зимовий період на території комплексу біологічної очистки «Безлюдівський» м. Харків. III Міжнародна конференція молодих учених Харківський природничий форум, Харків - 2020. С. 183-186.
2. Мамедова Ю. П., Луганская В. А., Чаплыгина А. Б. Зимняя орнитофауна Безлюдовских очистных сооружений г. Харьков. Орнитологические исследования в странах Северной Евразии: XV Междунар. орнитол. конф. Северной Евразии, посвящ. памяти акад. М.А.Мензбира (165-летию со дня рождения и 85-летию со дня смерти). Минск: Беларуская наука, 2020. С. 288–289.
3. Мамедова Ю. П., Луганська В.О. Зимівля крижня (*Anas platyrhynchos*) на очисних спорудах міста Харків у 2019-2020 рр. XIII Міжнародна інтернет-конференція «Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії та практики, м.Мелітополь. 2021. С. 194 – 195.
4. Мамедова Ю.П., Чаплигіна А.Б. Рідкісні та залітні види на очисних спорудах Харківської області (2019–2021рр.). П'ята міжнародна конференція молодих учених: Харківський природничий форум (19-20 травня 2022 р., м. Харків): збірник тез. Харків: ХНПУ імені ГС Сковороди, 2022. С. 177
5. Надточий А. С., Чаплыгина А. Б. Долговременные изменения сроков прилета птиц в Харьковскую область. Бранта. 2010. Вып. 13. С. 50-61.
6. Олейник Д.С., Козодавов С.В. О зимовке птиц на острове Хортица и прилегающей акватории Днепра в 2008-2009 гг. Сборник научных трудов Азово-Черноморской орнитологической станции: 2010 (13). Экология. С. 161-163.
7. Федун О.М. Екологічна структура орнітофауни очисних споруд м. Чернігова у зимовий період, Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Біол., 2016, № 1 (65). С.105.
8. Яненко В. О., Пшеничний С.В., Турчик А.В., Казанник В.В. Результати зимових обліків водоплавних та коловодних птахів у районі очисних споруд м. Київ 2009-2010 рр. Екологія боліт і торфовищ: збірник наукових статей. К.: ДІА, 2012. С. 126-132.

УДК 581. 9 (477)

ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ПРИРОДНОЇ ФЛОРИ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ

Я. Я. Павлишак, І. А. Демко

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
pavlyshak2210@ukr.net*

MEDICINAL PLANTS OF THE NATURAL FLORA OF IVANO-FRANKIVSK

Y. Pavlyshak, I. Demko

Annotation. Medicinal plants are an important part of the overall biological resources of Ukraine. The interest of the population in the use of medicinal plants, as well as the medicines derived from them, is explained by the fact that medicinal plants and herbal remedies are practically non-toxic, effective, relatively accessible at the correct dosage and